

Amásodik világháborúban George Herbert Walker Bush a haditengerészet legfiatalabb pilótájaként ötvennyolc bevetésben vett részt. Egyik gépével kényszerleszállást hajtott végre a tengeren, egy másikat pedig lelőttek, s őt egy tengeralattjáró mentette ki. Bátorságáért kitüntetésben részesült. A Yale Egyetem elvégzése után Texasban olajtársaságoknál dolgozott, és 1954-ben megalapította a Zapata Petroleum Corporation nevű vállalatot. Olyannyira meggazdagodott, hogy az 1960-as évektől a politikának szentelhette életét.

Kongresszusi képviselő (1967–1971), az ENSZ amerikai képviselője (1971–1973), a Republikánus Nemzeti Bizottság elnöke (1973–1974), kínai nagykövet (1974–1975), majd a CIA igazgatója (1976–1977) lett. A houstoni Első Nemzetközi Bank elnöke volt, amikor külpolitikai tapasztalatainak köszönhetően Ronald Reagan felkérte, legyen az alelnöke. 1988-ban pedig beköltözött a Fehér Ház ovális irodájába.

Mivel a Kongresszus mindkét kamarájában a demokra-

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK 41. ELNÖKE

GEORGE H. W. BUSH

1989. JANUÁR 20. – 1993. JANUÁR 20.

A REPUBLIKÁNUS PÁRTBAN REAGAN UTÓDÁNAK TEKINTETTÉK, S AZ ELNÖK NÉPSZERŰSÉGÉNEK KÖSZÖNHETŐEN SIKERÜLT GYŐZELMET ARATNIA. VÁLASZTÁSI KAMPÁNYA SORÁN A KÖVETKEZŐ ÍGÉRETET TETTE: „*OLVASSANAK A SZÁMRÓL! NEM LESZ ÚJ ADÓ!*” Ő VOLT AZ ELSŐ ALELNÖK 1837 ÓTA, AKI NEM AZ ELNÖK HALÁLA VAGY LEMONDÁSA, HANEM SAJÁT VÁLASZTÁSI GYŐZELME UTÁN KÖLTÖZHETETT BE A FEHÉR HÁZBA. BEIKTATÁSI BESZÉDÉBEN „KEDVESEBB, NYÁJASABB AMERIKA” LÉTREHOZÁSÁRA TETT ÍGÉRETET.

ták voltak többségben, Bush-nak mérsékelte, középútas irányvonalat kellett követnie, a pragmatikus politikusnak azonban ez nem esett nehezére. 1990 júniusában azonban megszegte választási ígétét, adóemelést kért, mire népszerűsége hanyatlani kezdett. A republikánusok egy része is ellenezte a deficit csökkentésére irányuló terveit. Kormányra csak komoly nehézségek árán fogadtatott el a Kongresszussal egy kompromisszumos költségvetési csomagtervet.

1992-ben úgy próbálta biztosítani a gazdasági növekedést, hogy csökkentette a nyereségadókat, felfüggesztette a gazdaság kormányzati szabályozását, és mérsékelte a túlságosan költségesnek talált szociális programok szövetségi finanszírozását. Adóhitelt ajánlott a szegényebb családok egészségügyi biztosítására és a családot alapítók első lakásának megvásárlására. A Kongresszus olyan módosításokkal fogadta el tervét, amelyek miatt Bush a végső törvényjavaslatot meg-

vétőzte. Erre az évre az inflációt sikerült leszorítani, de a munkanélküliség ismét 7,8%-ra emelkedett, s a népszámlálási hivatal jelentései szerint az amerikaiak 14,2%-a nyomorban élt. Az 1992 áprilisában Los Angelesben kitört, súlyos zavargások ötvenöt halálos áldozatot követeltek, ami azt jelezte, hogy a faji ellentéteket és előítéleteket nem sikerült felszámolni.

Bush külpolitikai tevékenysége sikeresebbnek bizonyult a belpolitikáinál. Támogatói úgy fogalmaztak, hogy három háborúban aratott győzelmet. Az első a hidegháború volt. A kelet-európai kommunista rendszerek ugyanis szabad választások után többpárti parlamentáris rendszerekké alakultak át (1989–1990). Egyesek szerint ekkoriban Bush túlságosan óvatosnak bizonyult. A berlini fal ledöntése idején (1989) úgy vélte,

Az idősebb Bush tehetséges volt, tevékeny és külügyekben sikeres – csak hogy az amerikai társadalmat a külügyeknél jobban aggasztották a gazdasági problémák. Ezért többségük elfordult a republikánusoktól.

GEORGE H. W.

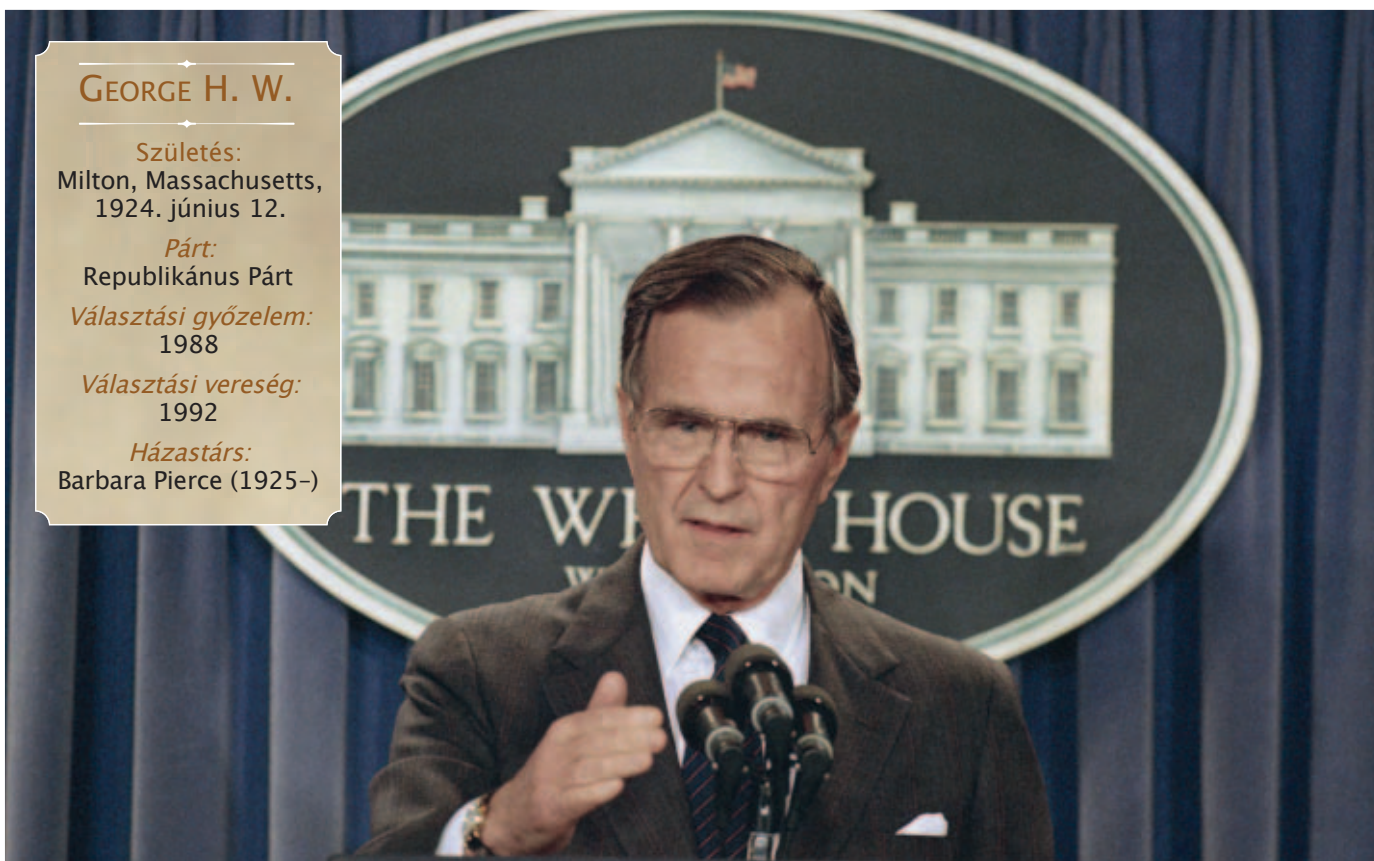
Születés:
Milton, Massachusetts,
1924. június 12.

Párt:
Republikánus Párt

Választási győzelem:
1988

Választási vereség:
1992

Házastárs:
Barbara Pierce (1925–)

a Szovjetunió nem fogadja majd el a két német állam egyesítését, és bonyolult tárgyalásokba bocsátkozott, pedig a szovjet főtitkár fél év múlva már hajlandó volt minden katonát kivonni a hajdani NDK területéről. Bush még 1991 nyarán is a Szovjetunió egységének fennmaradását tartotta valószínűnek, s egy ukrain beszédében kijelentette, hogy nem támogatja a távoli zsarnokok közeli zsarnokokra váltását, valamint az „*etnikai alapú, öngyilkos nacionalizmust*”. Az események azonban megelőzték: az év végére a Szovjetunió megsemmisült.

Bush megkötötte Gorbacsovval a vegyi fegyverek megsemmisítéséről és gyártásuk beszüntetéséről (1990), valamint a hadászati támadó fegyverrendszerek csökkentéséről szóló START-1 elnevezésű egyezményt (1991). Az 1990 novemberében megrendezett párizsi nemzetközi találkozón a NATO és a Varsói Szerződés tagállamainak államfői kölcsönös megnemtá-

fővel írta alá a START-2 egyezményt, amely a nukleáris fegyvertár hét éven belüli jelentős csökkentését írta elő.

Az amerikai elnök óvatos maradt a Jugoszlávia felbomlását kísérő válság során is: nem próbálta megvédelmezni a boszniai mohamedánokat az etnikai tisztogatástól, s az Egyesült Államok 1995-ig passzív maradt a térségben. Óvatosan viselkedett Kínával, országa egyre fontosabbá váló kereskedelmi partnerével szemben is, amelynek fegyveresei 1989 júniusában több ezer tüntetőt mészároltak le a pekingi Tienanmen téren.

Bush második győztes háborújára Latin-Amerikában került sor. 1989 végén Manuel Noriega panamai diktátor fegyveresei lelőtték egy amerikai tisztet, egy másikat pedig megkínóztak, mire az Egyesült Államok huszonegyezer katonája december 20-án megszállta az országot. Az Amerikai Államok Szövetsége egyhangúlag, az ENSZ közgyűlése szótöbbséggel ítélte az akciót, Nagy-Britan-

baloldali, sandinista kormány, ezért a Bush-kormányzat felszámolta a gazdasági embargót, segélyt ígért, és feloszlásra biztatta a „kontrák” hadseregét. A Kanadával és Mexikóval folytatott tárgyalások után megkötötték az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezményt (NAFTA, 1992).

Az amerikai diplomácia aktívnak bizonyult az afrikai kontinensen is: tárgyalásaival Bush meggyorsította a dél-afrikai apartheidrendszer felszámolását, és a Kongresszus beleegyezett a gazdasági szankciók eltörlésébe. 1992 decemberében Bush huszonnyolcezer amerikai katonát küldött Szomáliába az éhezők segítésére és a polgárháború megakadályozására.

A harmadik győztes háború az öbölháború volt (1990–1991). Ezt már a Colin Powell vezérkari főnöknek tulajdonított, úgynevezett Powell-elv jegyében vívták meg. Eszerint az ország csak fontos nemzeti érdek veszélyeztetése esetén üzen hadat, biztosítva a Kongresszus és a nép támogatását. Meg kell határozni az elérendő célokat s azt is, mikor kell befejezni a harcot. Mindenekelőtt pedig elsöprő katonai fölényrel kell rendelkezni és a lehető legkevesebb emberéletet szabad veszélyeztetni.

Irak 1990. augusztus 2-án százezer katonával megszállta Kuvaitot. Az agresszió azal fenyegetett, hogy a világ olajkészleteinek 20%-a Szaddám Huszein iraki elnök kezére kerül. Bush rendkívül ügyesen tartotta kézben a nemzetközi diplomácia szálaikat. Miután az ENSZ Biztonsági Tanácsa elítélte az iraki agressziót, s elfogadta az amerikai gazdasági szankciókat, Bush több állam- és kormányfővel tárgyalva óvatosan előkészítette a katonai akciót. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa felkérte a fegyveres fellépésre, majd az amerikai Szenátus és a Képviselőház is felhatalmazta erre. Az Egyesült Államok által vezetett, elsöprő

főlényben lévő szövetséges haderő 1991. január 17-én megindította a Sivatagi vihar hadműveletet. Február 27-re már fel is szabadították Kuvaitot. A hadműveletek gyorsasága nem adott időt háborúellenes megmozdulások szervezésére, és a hivatásos amerikai hadsereg bebizonyította hatékonyságát. Bár Huszeint nem sikerült megbuktatni, s véresen megtorolta az ellene lázadó kurdok és síiták felkelését, Bush kijelentette, hogy a győzelemmel a nemzet kitörölte emlékezetéből a vietnami kudarcot: „*Vietnam kísérteteit végső nyugalomra helyezzük Arábia homokjában!*”

Pártja megosztottsága és egy rövid gazdasági visszaesés következtében Bush a következő választáson vereséget szenvedett. Minden jel arra mutatott, hogy az amerikai társadalom elfordult a külpolitikai vállalkozásoktól. Bush elkeseredetten vonult vissza Houstonba. Nyolc év múlva azonban megvigasztalódhatott, mert fia az Egyesült Államok elnöke lett. 2011-ben Barack Obama elnök a Szabadság Emlékérmét, a legtekintélyesebb polgári kitüntetés adományozta neki. Bár Parkinson-kór miatt 2012-ben toloszékbe kényszerült, 90. születésnapján, ahogy ezt korábban megígérte, helikopterből ejtőernyős ugrást hajtott végre.

Ő volt az első amerikai elnök, aki nem magánemberként, hanem államfői minőségében látogatott hazánkba. 1989. július 11-én a Kossuth téren híres gesztust tett: öszszetépte előre megírt beszédét, és a zuhogó esőben spon-tán szavakkal ígért támogatást Magyarországnak. Ugyan-azon év október 26-án pedig bejelentette, hogy biztosítja hazánkknak a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt. Háromszor látogatott Budapestre (1983, 1989, 2001), s a harmadik alkalommal a Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztje kitüntetésben részesült. ♦

madási szerződést írtak alá, amellyel tulajdonképpen lezárták a hidegháborút. A következő évben mind a Varsói Szerződés, mind a Szovjetunió felbomlott. Az Egyesült Államok visszavonta nukleáris rakétáit Nagy-Britanniából. 1993 januárjában Bush már Borisz Jelcin orosz állam-

nia, Kanada, Franciaország, Japán és Olaszország azonban helyeselte, akárcsak a panamaiak többsége. Noriegát elfogták, s negyven év börtönre ítélték Floridában koka-inkereskedelemért és pénzmosásért.

Nicaraguában az 1990-es választásokon megbukott a